

RAPPORT ÖVER TILLSYNYN AV ALLMÄNNA BADSTRÄNDER 2020

Storsands badstrand, Nykarleby

Kittholmen badstrand, Jakobstad

Forsby badstrand, Pedersöre

Brännbacka badstrand, Larsmo

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. Bakgrund	1
2. Tidsåtgång.....	1
3. Badstränder.....	1
4. Förberedelser inför badsäsongen.....	1
5. Badstrandsinspektioner	2
5.1 Utförda inspektioner	2
5.2 Riskbedömning.....	3
6. Badvattenprovtagningar	3
6.1 Utförda provtagningar	4
6.2 Badvattenklassificering av EU-badstränder.....	5
7. Sammanfattning	6

Bilaga

Badstrandsresultat 2020

1. Bakgrund

Hälsoinspektionen tar prov för kontroll av badvattenkvaliteten vid de allmänna badstränderna i Jakobstadsnejden, under badsäsongen 15.6–31.8. Hälsoinspektionen utför även inspektioner vid de allmänna badstränderna, där badsträndernas hygieniska förhållanden granskas under badsäsongen. Syftet med provtagningarna och inspektionerna är att utreda om det finns faktorer som kan medföra hälsorisker, samt att utfärda nödvändiga uppmaningar och anvisningar för förebyggande av hälsorisker.

Provtagningar och inspektioner vid badstränderna finns med i miljöhälsovårdens tillsynsplan, Plan för hälsoskyddstillsyn 2020–2024, År 2020. Vid provtagningar och inspektioner tillämpas hälsoskyddslagen (763/1994) med tillhörande förordningar: badvattenförordningen för allmänna badstränder (177/2008) och badvattenförordningen för små allmänna badstränder (354/2008).

2. Tidsåtgång

För tillsynen av badstränder användes ca 250 arbetstimmar under badsäsongen 2020 (körtiden är inte inräknad). Utöver dessa timmar har tid åtgått till uppdatering av bl.a. social- och hälsovårdsverkets hemsida. Tillsynsarbetet utfördes av hälsoinspektörerna Mia Hautala och Susanne Jankens. Prov togs av hälsoinspektionens provtagare Gunilla Skog och hälsoinspektör Sofia Strandvall.

3. Badstränder

På social- och hälsovårdsverkets område fanns totalt 27 allmänna badstränder år 2020. Fem av badstränderna klassificeras som EU-badstränder (stora allmänna badstränder) medan resterande badstränder klassificeras som små allmänna badstränder. Av badstränderna är 12 belägna vid kusten och 15 vid insjöar, åar eller sandgrovar.

4. Förberedelser inför badsäsongen

Följande förberedande arbete har utförts innan badsäsongen inleddes:

- Uppgörande av en provtagningsplan.

- Provtagningsplanen skickades till badsträndernas upprätthållare och till laboratoriet (SeiLab Oy i Seinäjoki). Upprätthållarna gavs möjlighet att kommentera provtagningsplanen.
- Ett informationsbrev skickades åt strändernas upprätthållare. Brevet innehöll information om provtagningar, inspektioner samt om vilken information som ska finnas på badsträndernas anslagstavlor i enlighet med lagstiftningen.
- Informationen gällande badvattenkvaliteten uppdaterades på social- och hälsovårdsverkets hemsida.
- En allmän varning sattes upp på anslagstavlor vid Kittholmens badstrand i Jakobstad. Varningen informerar badstrandsbesökarna om risken för försämrade badvattenkvalitet efter kraftiga skyfall. Risken för försämrade badvattenkvalitet beror på att bakterierikt ytvatten kan spolas ut från staden via Djurgårdsbäcken, i Gamla hamnsviken vid kraftiga skyfall.
- Uppdateringar utfördes i miljöhälsovårdens dataprogram i enlighet med anvisningar från Valvira.

5. Badstrandsinspektioner

Badsträndernas grunduppgifter, skick, snygghet, avfallshantering, omklädningsrum, toaletter samt informationen som ges till badsträndernas användare inspekterades i enlighet med Valviras checklista.

5.1 Utförda inspektioner

Totalt gjordes 18 planenliga badstrandsinspektioner i Jakobstad, Nykarleby och Pedersöre. Det gjordes dessutom 5 uppföljningsinspektioner p.g.a. brister som krävde korrigerande åtgärder inom utsatt tid. Uppmaningar om korrigerande åtgärder gavs även för ytterligare 9 badstränder, men dessa uppföljningsinspektioner görs först inför badsäsongen 2021. Det totala antalet utförda inspektioner av badstränder för år 2020 är därmed 23 inspektioner. Inspektionerna gjordes oanmälda. Inspektionsrapporterna skickades till badsträndernas upprätthållare.

En sammanfattning över de brister som noterades finns nedan.

Information på badstranden:

- Av 18 inspekterade badstränder hade totalt 13 stränder bristfällig information till allmänheten.

Utrustning, underhåll och städning:

- Trasiga konstruktioner.
- Otillräcklig städning och avfall på marken och i omklädningsrummen.
- Toalett saknades helt på en strand.
- Förekomst av spränggört på strandområdet (gäller enbart stränder i Pedersöre).

5.2 Riskbedömning

Hälsoinspektionen utvärderar tillsynsbehovet vid varje enskild badstrand efter utförd inspektion (första gången år 2015). Utvärderingen utförs genom en riskbedömning enligt Valviras riskanalysmodell: Terveystuotoimintaaikataulukon VA2: uimarantojen valvontatarpeen arviointi, 23.9.2010. Enligt riskanalysmodellen utvärderas bl.a. badstrandens omgivning, badvattenkvalitet, underhåll och information till badstrandsbesökarna. Tillsynsbehovet kan minskas eller ökas.

Kittholmens badstrand i Jakobstad har en inspektionsfrekvens på en inspektion per år. De övriga badstränderna i Jakobstadsnejden har en inspektionsfrekvens på en inspektion vartannat år.

6. Badvattenprovtagningar

Antalet planerade prov som tas finns definierat i SHM:s förordningar (177/2008) och (354/2008). Från EU-badstränderna tas ett prov ca två veckor innan badsäsongen inleds och därefter ytterligare minst tre prov under badsäsongen. Från de små allmänna badstränderna tas minst tre prov under badsäsongen. Provtagningsdagarna fördelas jämnt över hela badsäsongen så att intervallet mellan provtagningsdagarna inte överstiger en månad. I samband med provtagningarna görs observationer av cyanobakterier (blågröna alger) och avfall (så som oljehaltiga eller tjärhaltiga ämnen samt material som flyter t.ex. plast, gummi, glas- och plastflaskor). Ur badvattnen analyseras halten av de bakterier som indikerar på fekal kontaminering, *E. coli* och enterokocker. Gränsvärden för kontrollundersökningar eller observationer av cyanobakterier

ses i tabell 1 och 2. Kvalitetsrekommendationen för avfall i badvattnet är att avfall inte observeras.

Tabell 1. Åtgärdsgränser för enstaka undersökningsresultat. Det finns skilda gränsvärden för insjö- och kustvatten.

Parameter	Insjövatten	Kustvatten
Enterokocker (cfu/100 ml)	400	200
Escherichia coli (cfu/100 ml)	1 000	500

Tabell 2. Bedömning av förekomsten av cyanobakterier.

0	ingen förekomst	cyanobakterier har inte observerats på badvattnets yta eller i strandlinjen
1	liten förekomst	cyanobakterier kan observeras som grönaktiga flingor eller pinnar i badvattnet
2	riklig förekomst	badvattnet har en tydlig halt av cyanobakterier, eller små flottar av cyanobakterier har samlats på badvattnets yta, eller ansamlingar av cyanobakterier har drivit till stranden
3	mycket riklig förekomst	cyanobakterier bildar stora flottor eller har drivit till badstranden som tjocka ansamlingar

Ifall gränsvärdet för enstaka undersökningsresultat överskrids eller cyanobakterier observeras, görs en utredning om överskridningen/observationen kan orsaka hälsorisker för de badande. Vid överskridning av gränsvärdet för *E. coli* eller enterokocker tas omprov. Överskridanden av kvalitetsrekommendationen för avfall innebär nödvändigtvis inte hälsorisker för de badande, det är snarare fråga om badvattnets estetiska kvalitet och användningsduglighet. När det konstaterats hälsorisker i badvattnet sätter hälsoinspektionen vid behov ut varningsskyltar på badstrandsområdet som avråder/ förbjuder badstrandsbesökarna från att simma.

6.1 Utförda provtagningar

Under badsäsongen togs totalt 102 planenliga prov. Vanligen tas endast 86 planenliga prov, men p.g.a. laboratoriefel togs totalt 16 omprov sommaren 2020. Hälsoinspektionen har under badsäsongen publicerat undersökningsresultaten på social- och hälsovårdsverkets hemsida: <https://www.sochv.jakobstad.fi/badvattenresultat>.

Gränsvärdena överskreds inte vid någon av provtagningarna vid någon av övervakningsområdets badstränder. Inga omprov p.g.a. överskridningar av gränsvärden behövdes därför tas under sommaren 2020.

I samband med provtagningarna har förekomst av cyanobakterier observerats totalt 11 gånger vid badstränder i Nykarleby, Pedersöre och Larsmo. Av dessa cyanobakterieobservationer var 10 observationer av klassen "liten förekomst" och en observation av klassen "riklig förekomst". Vid Jakobstads badstränder har inga cyanobakterier alls observerats sommaren 2020.

6.2 Badvattenklassificering av EU-badstränder

Badvattenklassen för EU-badstränderna fastställs efter varje badsäsong av hälsoinspektionen. Badvattenklassen grundar sig på undersökningsresultaten av badvattnet från de fyra föregående badsäsongerna, 2017–2020. Badvattnet kan klassificeras som utmärkt, bra, tillfredsställande eller dåligt. Kvalitetskraven för badvattnet uppfylls om badvattenklassen är åtminstone tillfredsställande. Badvattenklassen symboliseras med utvalda symboler som bestämts av EU-kommissionen (se figur 1).

Figur 1. Symboler på EU-badstränder.

Alla EU-badstränder i Jakobstadsnejden har år 2020 badvattenklassen utmärkt.

Hälsoinspektionen rapporterar uppgifter om badvattnets kvalitet och tillsyn via miljöhälsövärdens nationella datasystem VATI. Uppgifterna rapporteras sedan vidare av Institutet för hälsa och välfärd (THL) till Europeiska kommissionen.

Europeiska miljöbyrån (EEA) sammanställer årligen en rapport om badvattenkvaliteten vid EU-badstränderna inom Europeiska unionen. Rapporten omfattar uppgifter om badvattnets kvalitet vid 22 295 badstränder. Resultat från badsäsongen 2019 visar att 86,4 % av alla badvatten i Finland klassas som utmärkta. Information om vattenkvaliteten vid en enskild badstrand i Finland eller i något annat EU-land finns i Europeiska miljöbyråns karttjänst: <https://www.eea.europa.eu/themes/water/europes-seas-and-coasts/assessments/state-of-bathing-water>

7. Sammanfattning

Tillsynen vid badstränderna omfattar provtagningar och inspektioner. Vid inspektioner av badstränder har påpekats om brister i utrustning, underhåll och städning, avfallshantering samt brister i den information som ges till badstrandsbesökarna. Efter utförd inspektion har tillsynsbehovet utvärderats enligt en riskbedömning. Badstränderna i Jakobstadsneiden har en inspektionsfrekvens på en inspektion per år eller en inspektion vartannat år.

Antalet prov som tas finns definierat i SHM:s förordningar. Vid utförda provtagningar har badvattenkvaliteten varit god under badsäsongen 2020. Cyanobakterier har i samband med provtagningar observerats vid följande stränder: Andra sjön, Kantlax, Vexala, Kållby, Annäsgrundet, Fagnäs, Sonamo och Svennasminne. Information om förekomst av cyanobakterier har satts upp vid dessa stränder. Inga badförbud p.g.a. förekomst av cyanobakterier har behövts utfärdas under badsäsongen 2020.

En bedömning av badvattnets kvalitet vid EU-badstränder utförs efter varje badsäsong. Badvattenkvaliteten vid samtliga EU-badstränder har klassificerats som utmärkt badvattenklass.

Under följande badsäsong (år 2021) inspekteras en badstrand i Jakobstad, en badstrand i Nykarleby samt samtliga badstränder (8 st.) i Larsmo. Utöver dessa planerliga inspektioner görs även uppföljningsinspektioner vid samtliga badstränder i Pedersöre (9 st.). Totalt inspekteras alltså 19 badstränder under badsäsongen 2021.

Badstränder i Jakobstad

Badstrand, Jakobstad	Provtagnings- datum	Temperatur °C	Enterokocker (cfu/100 ml)	Escherichia coli (cfu/100 ml)	Förekomst av cyanobakterier 0= ingen förekomst, 1=liten förekomst, 2=riklig förekomst, 3=mycket riklig förekomst
Kittholmen	2.6.2020	18,7	<1	<10	0
Kittholmen	22.6.2020	20	6	<10	0
Kittholmen	20.7.2020	19,5	<10	40	0
Kittholmen	17.8.2020	17,2	3	20	0
Lillsand	2.6.2020	14,3	<1	<10	0
Lillsand	22.6.2020	12,1	<1	<10	0
Lillsand	20.7.2020	19,3	10	10	0
Lillsand	17.8.2020	16,2	4	<10	0
Fäboda caféstrand	2.6.2020	12,2	<1	<10	0
Fäboda caféstrand	22.6.2020	11	<1	<10	0
Fäboda caféstrand	20.7.2020	19,3	10	30	0
Fäboda caféstrand	17.8.2020	16,7	3	<10	0
Storsand	22.6.2020	11,8	<10	<10	0
Storsand	20.7.2020	18,9	20	10	0
Storsand	17.8.2020	16	10	10	0

Badstränder i Nykarleby

Badstrand, Nykarleby	Provtagnings- datum	Temperatur °C	Enterokocker (cfu/100 ml)	Escherichia coli (cfu/100 ml)	Förekomst av cyanobakterier 0= ingen förekomst, 1=liten förekomst, 2=riklig förekomst, 3=mycket riklig förekomst
Andra Sjön	3.6.2020	17	1	70	0
Andra Sjön	23.6.2020	21,3	<10	73	0
Andra Sjön	21.7.2020	20	10	10	1
Andra Sjön	18.8.2020	17,7	3	<10	0
Gunnarskangan	23.6.2020	21,3	49	9	0
Gunnarskangan	21.7.2020	20,6	6	4	0
Gunnarskangan	18.8.2020	17,8	<1	<1	0
Kantlax	23.6.2020	20,1	20	41	0
Kantlax	21.7.2020	20,5	<10	<10	1
Kantlax	18.8.2020	17,3	<10	<10	0
Lojlax	23.6.2020	22,8	20	<10	0
Lojlax	21.7.2020	20,6	10	20	0
Lojlax	18.8.2020	17,9	<10	50	0
Storsand, Monäs	3.6.2020	11,8	<1	<10	0
Storsand, Monäs	23.6.2020	16,6	<10	<10	0
Storsand, Monäs	21.7.2020	19	<10	30	0
Storsand, Monäs	18.8.2020	15,6	1	20	0
Vexala	23.6.2020	19,9	20	20	0
Vexala	21.7.2020	20	<10	<10	0
Vexala	18.8.2020	18,3	<10	50	2

Badstränder i Pedersöre

Badstrand, Pedersöre	Provtagnings- datum	Temperatur °C	Enterokocker (cfu/100 ml)	Escherichia coli (cfu/100 ml)	Förekomst av cyanobakterier 0= ingen förekomst, 1=liten förekomst, 2=riklig förekomst, 3=mycket riklig förekomst
Edsevö	24.6.2020	22,2	34	60	0
Edsevö	22.7.2020	20,9	77	190	0
Edsevö	19.08.2020	17,7	31	29	0
Forsby	24.6.2020	22,6	2	11	0
Forsby	22.7.2020	20,9	130	31	0
Forsby	19.8.2020	18,3	37	6	0
Kållby	24.6.2020	22,6	40	71	0
Kållby	22.7.2020	20,7	68	160	0
Kållby	19.08.2020	18,1	23	56	1
Lappfors	24.6.2020	22,1	43	23	0
Lappfors	22.7.2020	20,4	36	35	0
Lappfors	19.08.2020	17,8	24	2	0
Lepplax	24.6.2020	22,9	9	1	0
Lepplax	22.7.2020	20,9	5	10	0
Lepplax	19.08.2020	18,5	1	12	0
Nars	24.6.2020	22,6	6	1	0
Nars	22.7.2020	21,2	8	2	0
Nars	19.08.2020	18	3	2	0
Sexsjö	24.6.2020	23,1	8	1	0
Sexsjö	22.7.2020	21,2	9	3	0
Sexsjö	19.08.2020	18,3	1	2	0
Vilttorpet	24.6.2020	22,1	1	4	0
Vilttorpet	22.7.2020	21	2	7	0
Vilttorpet	19.08.2020	18,5	2	<1	0
Ytteresse Nasa	24.6.2020	22,7	88	100	0
Ytteresse Nasa	22.7.2020	20,6	93	100	0
Ytteresse Nasa	19.08.2020	18	44	61	0

Badstränder i Larsmo

Badstrand, Larsmo	Provtagnings- datum	Temperatur °C	Enterokocker (cfu/100 ml)	Escherichia coli (cfu/100 ml)	Förekomst av cyanobakterier 0= ingen förekomst, 1=liten förekomst, 2=riklig förekomst, 3=mycket riklig förekomst
Annäsgrundet	25.6.2020	21,2		<1	1
Annäsgrundet *	30.6.2020	21,4	3		0
Annäsgrundet	23.7.2020	17,8	8		0
Annäsgrundet *	27.7.2020	20,3		5	1
Annäsgrundet	20.8.2020	18,7	1	7	0
Assarskär	25.6.2020	22,7		5	0
Assarskär *	30.6.2020	21,3	4		0
Assarskär	23.7.2020	18,9	15		0
Assarskär *	27.7.2020	19,4		74	0
Assarskär	20.8.2020	18,8	3	1	0
Brännbacka	25.6.2020	22,5		<10	0
Brännbacka *	30.6.2020	21,1	<10		0
Brännbacka	23.7.2020	17,5	<10		0
Brännbacka *	27.7.2020	19,8		<10	0
Brännbacka	20.8.2020	19,1	<10	<10	0
Fagnäs	25.6.2020	23,4		4	0
Fagnäs *	30.6.2020	21,4	<10		0
Fagnäs	23.7.2020	19	20		0
Fagnäs *	27.7.2020	18,9		4	1
Fagnäs	20.8.2020	18,9	7	1	0
Kackur	25.6.2020	21,8		11	0
Kackur *	30.6.2020	21,4	<10		0
Kackur	23.7.2020	17,8	10		0
Kackur *	27.7.2020	20		50	0
Kackur	20.8.2020	19,3	10	<10	0
Sonamo	25.6.2020	21,9		<10	1
Sonamo *	30.6.2020	20,7	<10		0
Sonamo	23.7.2020	18,6	<10		0
Sonamo *	27.7.2020	19,5		<10	1
Sonamo	20.8.2020	19,1	<10	<10	0
Svennasminne	25.6.2020	22,4		2	1
Svennasminne *	30.6.2020	20,9	7		0
Svennasminne	23.7.2020	19,3	25		0
Svennasminne *	27.7.2020	19,9		2	1
Svennasminne	20.8.2020	19,5	1	1	0
Vikarholmen	25.6.2020	24,1		12	0

Vikarholmen *	30.6.2020	22	2		0
Vikarholmen	23.7.2020	17,6	38		0
Vikarholmen *	27.7.2020	20,8		21	0
Vikarholmen	20.8.2020	20	7	6	0

* Omprov p.g.a. labbfel